

Dwujęzyczne tablice z nazwami: przed wjazdem do Łanów i przy wyjeździe z Błażejowic
Autor: [Aotearoa](#) (Praca własna), [Zdjęcie oryginalne](#). Utwór na licencji [CC-BY-3.0](#), undefined

Bielanka/ Білянка – studium przypadku

Bielanka (dodatkowa nazwa w j. łem. Білянка - wym. Bil'anka) – wieś położona w województwie małopolskim, w powiecie gorlickim (gmina Gorlice) – Beskid Niski. Jest to część terenu nazywanego Łemkowszczyzną¹.

Łemkowie – zgodnie z art. 2. *Ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym* (dalej: *Ustawa*) uznani za mniejszość etniczną - zostali w znacznej większości wysiedleni z Bielanki w ramach Akcji „Wisła” w 1947 r. Po 1956 r. (a więc w czasach tzw. odwilży postalinowskiej) stosunkowo duża liczba niegdysiejszych mieszkańców powróciła na te tereny.

Obecnie wieś zamieszkuje 193 osoby i są to w znacznej mierze Łemkowie.²

Zobacz dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r.³ dla powiatu gorlickiego:

powiat	Rodzaj/ nazwa gminy <i>m – miejska</i> <i>w - wiejska</i>	Ludność ogółem	Deklarujący narodowość polską	Deklarujący narodowość niepolską	W tym najliczniejsze deklaracje narodowościowe : <i>narodowość (liczebność)</i>
gorlicki	m. Gorlice	29005	28814	180	łemkowska (114), ukraińska (44)
gorlicki	w. Gorlice	15790	15701	89	łemkowska (76)
gorlicki	w. Lipinki	6793	6686	107	łemkowska (84), ukraińska (20)
gorlicki	w. Ropa	4931	4812	119	łemkowska (93), ukraińska (25)
gorlicki	w. Sękowa	4674	4345	329	łemkowska (262), ukraińska (57)
gorlicki	w. Uście Gorlickie	6232	5432	799	łemkowska (725), ukraińska (61)

¹ Również: *Łemkowyna*, *Łemkiwszczyzna* - nazwa historyczno-etnograficzna, po raz pierwszy użyta przez Pavla Szafarika w pracy pt. *Słowańskie starożytności* (Praga, 1837); następnie przez Dionizego Zubrzyckiego w pracy pt. *Granica między ruskim a polskim narodem w Galicji* (Lwów, 1849). Obejmuje obszar zamieszkiwany przez Łemków-Rusinów – w Polsce Beskid Niski, ale także tereny na Słowacji, Ukrainie, Węgrzech i b. Jugosławii [Wojwodinie i Chorwacji].

² Dane za: <http://www.gmina.gorlice.pl/index.php?pid=119&id=113-bielanka>

³ Podajemy dane z NSP z roku 2002, gdyż ostatni spis – Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań z 2011 r. miał miejsce już po opisywanym procesie. Wg tabeli: "Deklaracje narodowościowe w gminach w 2002 r.", dostępnej na http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/nsp2002_tabl4.xls

W lipcu 2007 r. Stowarzyszenie Młodzieży Łemkowskiej "Czuha" wystąpiło do władz 4 gmin z wnioskiem o wprowadzenie w 14 miejscowościach tych gmin⁴, w tym we wsi Bielanka gminy Gorlice, dodatkowych nazw wsi w języku łemkowskim (i ustawienie stosownych podwójnych tablic). Termin złożenia wniosku nieprzypadkowo zbiegł się z 60. rocznicą Akcji „Wiśła” – w ten sposób stowarzyszenie chciało upamiętnić rocznicę wysiedlenia oraz fakt dzisiejszej obecności Łemków na tych ziemiach.

Zgodnie z art. 13 ust. 1. *Ustawy* gmina zarządziła **konsultacje społeczne**, które odbyły się w lutym 2008 r. Na 165 uprawnionych do głosowania, w konsultacjach wzięły udział **63 osoby** – w głosowaniu **32 osoby opowiedziały się za** wprowadzeniem dodatkowej nazwy, a 31 przeciw. Wniosek przeszedł przewagą jednego głosu.

Sprawa dodatkowej nazwy spotkała się ze sprzeciwem części osób – niedługo po konsultacjach na biurko wójta gminy trafił anonimowy⁵ list wzywający do niewprowadzania nazwy w jęz. łemkowskim. Nie brakowało w nim, oraz na wcześniejszych konsultacjach, emocjonalnych wypowiedzi, takich jak: „Była zgoda we wsi, to zjawili się jacyś studenci z Krakowa i podzielili ludzi”.⁶ W liście do wójta protestujący napisali: "W naszym kraju, jakim jest Polska, jest mniejszość narodowa i różne grupy etniczne, które mogą swoją kulturę pokazać na festiwalach, akademiach czy też innych imprezach towarzyskich, a niekoniecznie musi to być afiszowane na znakach drogowych".⁷ Mieszkańcy Bielanki obawiali się nie tylko tego, że za ich dziećmi inne będą wołać „Rusini!”, lecz również możliwych kolejnych roszczeń ze strony Łemków np. zwrotu ziem i lasów. Wątpliwości budziło także niehistoryczne brzmienie nowej nazwy – przed wojną wieś nazywała się również „Bielanka”, a nie „Bilanka”.

28 kwietnia 2008 r. odbyła się sesja Rady gminy Gorlice, na której podsumowano wyniki konsultacji społecznych w sprawie tablic oraz przegłosowano uchwałę dot. dodatkowej nazwy wsi. „Za głosowało 10 radnych, przeciwko - czterech, jeden wstrzymał się od głosu.”⁸ Godne uwagi są wypowiedzi przewodniczącego Rady gminy Aleksandra Kalisza – kilkakrotnie w wywiadach do mediów podkreślił on obowiązek respektowania zasad demokracji i tym samym niemożliwość kwestionowania wyników konsultacji społecznych. Wg przewodniczącego przewaga tylko jednego głosu w wynikach głosowania we wsi nie stanowiła podstawy do odrzucenia wniosku przez Radę gminy.

Dwie tablice z nazwą w językach polskim i łemkowskim przed wjazdem do miejscowości Bielanka, 20 sierpnia 2009.

Autor: Aotearoa (Praca własna) [Licencja: [CC-BY-3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/)], undefined

Mimo obecności na sesji przedstawicieli przeciwników wprowadzenia dodatkowej nazwy, obyło się bez dłuższej dyskusji. Następnie, zgodnie z art. 13. ust. 3. *Ustawy*, samorząd gminny wystąpił za

⁴ Za „*Łemkowskie strachy na Lachy*” Ireneusz Dańko, Gazeta.pl, (28.02.2008).

⁵ Podpisany bez nazwisk „mieszkańcy Bielanki”.

⁶ Za „*Łemkowskie strachy na Lachy*” ...

⁷ J.w.

⁸ Za „*Bielanka i po polsku, i po łemkowsku*”, Ireneusz Dańko, Gazeta.pl (28.04.2008)

pośrednictwem wojewody do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z wnioskiem o ustalenie dodatkowej nazwy miejscowości (obejmującym m.in. uchwałę gminy oraz omówienie wyników konsultacji społecznych).

Przeciwnicy wprowadzenia dodatkowej nazwy w języku łemkowskim kolejny raz zaprotestowali przeciw jej wprowadzeniu składając protest, tym razem do wojewody małopolskiego Jerzego Millera. Wojewoda nie przychylił się do strony protestującej i przekazał do MSWiA wniosek o wprowadzenie łemkowskiej nazwy w Bielance.

Nazwa Білянка (wym. Bil'anka) jako dodatkowa względem nazwy Bielanka, pojawiła się w prowadzonym przez MSWiA⁹ **Rejestrze gmin, na których obszarze używane są nazwy w języku mniejszości** 24 listopada 2008 r. (na podstawie art. 12 *Ustawy*).

Tablice z łemkowską nazwą zawisły w lipcu 2009 r.

Bielanka była pierwszą w regionie wsią, w której został złożony formalny wniosek o tablice dwujęzyczne. Kolejne kilka wsi gminy Gorlice i sąsiednich również mają już stosowne uchwały gminy – w niektórych sprawa przeszła jednogłośnie.

*

Dwujęzycznych tablic, na których oprócz nazwy polskiej, w zależności od położenia danej miejscowości, są też nazwy w języku mniejszości: niemieckiej, kaszubskiej, litewskiej, białoruskiej czy łemkowskiej z każdym rokiem przybywa. Najwięcej takich tablic spotkać można na Śląsku Opolskim i Kaszubach. Pierwsze wpisy do Rejestru gmin dokonywane były w grudniu 2006 r. (11 miejscowości gminy Radłów, woj. opolskie). W Raporcie dotyczącym sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego z 2009 r. widać informację, że w stosownym Rejestrze jest już kilkaset miejscowości z 26 gmin (w Raporcie z 2011 r. - 41 gmin) z województw: małopolskiego, opolskiego, pomorskiego, podlaskiego i śląskiego. Zobacz [Raporty](#).

⁹ Obecnie przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji.

Opracowano na podstawie:

Łukasz Necio , *Bielanka: burza w szklance wody*,

Dostępne na: <http://www.iukraina.pl/index.php?view=article&catid=1%3Aaktualnoci&id=285%3Abielanka-burza-w-szklance-wody&format=pdf>

Wiś jednym głosem skłócona, Gazeta Gorlicka, 28 marca 2008,

Dostępne na: <http://www.beskid-niski.pl/index.php?pos=/aktualnoci/a4x>

Łemkowskie strachy na Lachy, Ireneusz Dańko, Gazeta.pl, 28.02.2008,

Dostępne na: <http://krakow.gazeta.pl/krakow/1,42699,4974977.html>

„Bielanka i po polsku, i po łemkowsku, Ireneusz Dańko, Gazeta.pl 28.04.2008,

Dostępne na: <http://krakow.gazeta.pl/krakow/1,35798,5164750.html>

Zobacz też:

Łemkowie: dwujęzyczne tablice celowo opóźniane, Bartłomiej Kuraś, Wyborcza.pl 08.04.2009,

Dostępne na: http://wyborcza.pl/1,75248,6477983,Lemkowie_dwujezyczne_tablice_celowo_opozniane.html

Dwujęzyczne tablice w Bielance, Bartłomiej Kuraś 12.07.2009,

Dostępne na: http://krakow.gazeta.pl/krakow/1,35798,6813911,Dwujezyczne_tablice_w_Bielance.html

Paweł Smoleński, *Patriotyczny kłopot z rozmiarem* [w:] Gazeta Wyborcza,

Dostępne na: http://wyborcza.pl/1,76842,6907343,Patriotyczny_klopot_z_rozmiarem.html

Quiz

1. **Na jakiej podstawie w przypadku Bielanki istniała możliwość wprowadzenia nazwy w jęz. mniejszości?**
 - a. Liczba mieszkańców gminy należących do mniejszości zgodnie z danymi ostatniego NSP stanowi pow. 20%.
 - b. Gmina złożyła do MSWiA, za pośrednictwem wojewody małopolskiego, kompletny wniosek o wprowadzenie dodatkowej nazwy.
 - c. Wynik konsultacji społecznych z mieszkańcami miejscowości był pozytywny – ponad 50% osób biorących w nich udział opowiedziało się za wprowadzeniem drugiej nazwy.
 2. Na podstawie lektury studium przypadku podaj jaki ważny element procesu nadania dodatkowej nazwy Bielance nie jest wymieniony w *Ustawie o mniejszościach...*?
 3. **Zastanów się – czy w Twojej miejscowości byłoby możliwe ustanowienie podwójnych nazw? Podaj dane wyjściowe i argumenty. Jeśli już mieszkasz w miejscowości z podwójną nazwą, zreferuj jak do tego doszło, czyli na jakiej podstawie taka nazwa została wprowadzona, jakich argumentów użyto?**
-

Pytania do dyskusji:

Jak myślicie - czemu służą dwujęzyczne tablice? Podkreśleniu różnorodności? Czy jest to ciekawostka turystyczna? Czy dodatkowa nazwa miejscowości w języku mniejszości wzmacnia lokalną społeczność mniejszości?
